

Domen gällande att avstå fastan i fall av svårigheter att fasta

Då Ramadan i år (2010) och de kommande 10 åren kommer att inträffa under sommartid, innebär detta att fastedagarna kommer att bli långa. Bröder såväl som systrar har därför frågat mig om domen gällande de människor som inte klarar av fasta under så lång tid. Därför vill jag här framföra en genomgående summering om vad de stora lärde har sagt om detta, utan att diskutera olika bevis eller gå in i detaljer. Meningen med detta är att underlätta ämnet för våra bröder och systrar. Ty, dyrkan till Allah skall endast göras med kunskap i religionen. Meningen med fastan är att dyrka Allah, komma honom närmare genom att följa Hans sharia – med kärlek och ödmjukhet. Meningen med fastan och andra former av dyrkan är inte att skada hälsan eller att lida svårigheter i livet. Därmed nämner jag åtta punkter beträffande detta ämne:

1) Den grund som en muslim inte får tvivla om är: att om man kan skilja mellan dag och natt, dvs. den plats på jorden där solen tar sin upp- respektive nedgång och inom 24 timmars intervall – så är det obligatoriskt för en muslim att fasta under månaden Ramadan. Detta oavsett om dagarna är väldigt långa eller väldigt korta. Detta är den bland stora lärde mest kända fatwa, av bland andra shaykh Hasanain Muhammed Makhluḥ (f.d. mufti i Egypten – hans fatwa utkom Ramadan 1952), shaykh Abdal-Aziz bin Baz och Muhammed bin Salih al-Uthaymin – samt Fatwa-kommittén och Rådet för de stora lärde i Saudiarabien beslutat i Mars månad 1978 (nr 61). Det finns dock en annan åsikt som säger att när dagen är lång så får man fasta de antal timmar som de fastar i Mecka eller Medina. Det man menar med detta är att man bryter fastan innan solen går ned där man befinner sig – och att detta tillgodoses som en helt accepterad fasta. Detta för att man då har fastat så många timmar som andra muslimer har fått fastat i andra länder där dagarna är rimligt långa. Vad gäller denna åsikt, är den inte godtagbar, då den saknar bevis och inte överensstämmer med sharia lagens grunder. Det är inte ens värt att diskutera.

2) Om det klartgjorts att fastan i Ramadan är en plikt även om dagarna är långa, skall varje muslim som är i mogen ålder och har förstånd, och inte har någon giltig anledning enligt sharia

att lämna fastan, t ex. resande, sjuk, (för en kvinna) vara menstruerande – bör fasta med gott samvete utan att slarva. Händer det dock att man får allvarliga svårigheter med att fasta, kan man avbryta den – utan att ersätta den med en *kaffarah* (allmosa), då denna person räknas som resande eller sjuk. Snarare tar han/hon igen de missade dagarna efter att ramadan har passerat.

3) Svårighet (*al-mashaqqah*) som kan accepteras som orsak till att avbryta fastan är en riktig svårighet, inte för att man saknar motivation eller av ren lathet, eller för att man finner det svårt att utföra dyrkan till sin Herre. Det räcker inte heller att man har vanliga svårigheter eller trötthet av den sorten man vanligen upplever vid fasta. Shaykh Hasanain Makhluḥ förklarade detta genom att säga: "Det är endast tillåtet att avbryta fastan om man har starka underlag för detta genom tecken eller fått ordination av en legitimerad läkare om att fastande under så lång tid kommer att leda till sämre tillstånd eller sjukdom – eller om det får honom/henne att bli så pass trött eller medtagen att det på något sätt drabbar denne. Den personen räknas alltså som sjuk och är rädd att antingen förlora livet eller att tillståndet förvärras eller att sjukdomen förlängs. Detta är den allmänna principen vad gäller giltigheten att avbryta fastan och underlätta för muslimer." Fatawa kommittén sa: "Det är en plikt för muslimer där att fasta från Fajr till Maghrib, utom om fastan vållar den fastande skada, och han p.g.a. de långa dagarna skall: förlora livet, eller bli drabbad av sjukdom då tillåts han/hon att avbryta fastan. Detta får inte grundas på ovisshet eller spekulation, nej man måste vara övertygad om det genom t. ex. indikation, tidigare upplevelser, eller via ordination från en kompetent läkare vilken säger att fastan leder till bortgång, svåra sjukdomar, förvärrad sjukdom, eller att sjukdomen tar längre tid för återhämtning. Varje person har sin egen situation. Den som avbryter fastan av dessa skäl skall börja fasta igen när skälen eller hindren är väck."

4) För allt detta bör vi veta att det inte gäller alla de som lever i ett land där dagen blir lång, nej det gäller bara de personer som upplever

svårigheten att fasta. Shaykh Hasanain Makhluḥ sa: "Varje person känner till sin situation. Vet vad som är tillåtet respektive otillåtet under fastan. Om fastande under så lång tid skulle göra personen sjuk eller kraftlös eller extremt trött och slö och är starkt övertygad om detta, genom dessa metoder vi nämnde förut, är det tillåtet för denne att avbryta fastan. Sådant skiljer sig från människa till människa. Varje enskilt fall har sin dom. Allah har kunskap om det som är både hemligt och dolt."

5) Det är en plikt för varje muslim att fasta varje dag under ramadan. Om svårigheter av sådan sort som just förklarades uppstår under dagens lopp, får man avbryta fastan, men om inte ska fastan fullföljas. Med andra ord ska man försöka att fasta varje dag – vilket framgår tydligt i beslutet av Rådet för de stora lärde. Ett undantag kan vara om en person är förvissad om att han/hon inte har möjlighet att fasta klart. T. ex. för att man är svag i kroppen, eller har försökt i flera dagar och har upplevt svårigheter som visar att han inte kan fasta resten av Ramadan. Den personen som är i den situationen att han vet att han inte klarar av fastan under sommartid, kan avbryta fastan för resten av Ramadan och ta igen de missade dagarna vid lättare tider. Situationen för denne är den samma som för den sjuke, gravida eller ammande.

6) Den som avbryter fastan p.g.a. accepterade orsaker liksom vi förklarade - Får han/hon äta och dricka resten av dagen? Eller skall han avbryta fastan i den mån han är i behov av föda, och sedan fasta resten av dagen? De lärde har två åsikter om detta. En del säger att det är tillåtet att fortsätta äta och dricka och ha samlag, då man har förlorat fastan och kommer i alla fall ta igen den en annan dag. Alltså finns det ingen mening i att fortsätta som fastande när man egentligen inte fastar. En del lärde som t ex. Suhnu, al-Lakhmi och Ibn Juzai, tre lärde från Malikiskolan, och en del av Hanbaliskolan valde denna åsikt. Åsikten kan även stödjas från Ibn Masuds yttrande: "Den som har ätit i början av dagen, får äta under

resten av dagen." Andra lärde sa att man måste fortsätta fasta resten av dagen och måste ändå ersätta dagen senare. Imam Malik, Hanafiskolan och en del i Hanbaliskolan valde detta. Fatwa-kommittén tog också denna åsikt, fast Rådet för de stora lärde nämnde inte detta i sitt tidigare nämnda beslut. I Shafieskolan är det bara rekommenderat.

7) Islamiska lärde är enade om att det är förbjudet för en muslim att under Ramadan utföra frivilliga aktiviteter eller arbete som orsakar trötthet som sedan gör att man blir tvungen att avbryta fastan. Men när det gäller de som behöver jobba så finns det detaljer om detta:

(1) Om det är möjligt kan personen korta på sina arbetstider under sommaren eller inte jobba alls genom att ta semester eller ledigt, så länge han/hon inte förlorar sitt arbete. I sådant fall tar man den möjlighet man kan.

(2) Om man får för stort förlust av att korta på arbetstider eller vara ledig, på så sätt att man inte kan försörja sig eller om arbetsgivaren inte ger personen semester eller förkortning i arbetstid och personen har fastat och det visat sig göra arbetet mödosamt för honom till en sådan grad att han inte klarar av att jobba eller får minskad lön, då är det tillåtet för denne att avbryta fastan. Han/hon behöver inte sluta från jobbet, utan börjar fasta varje dag och avbryter om det finns stort behov till det.

8) Självklart är det tillåtet att resa till ett annat land där fastedagarna är kortare, men är det tvunget? Shaykh Ibn Uthaymin svarade på denna fråga då han sade: "Nej, det är inget måste. Han stannar på den plats där han bor."

Må Allah hjälpa oss att fasta under månaden Ramadan och acceptera alla våra goda handlingar.

Abd al-Haqq Turkmani

turkmani@gmail.com

2010-08-07

Arabiska referenser:

فتاوى الشيخ حسين مخلوف: ٢٧٢/١، فتاوى اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء: ١١٣/١٠، أبحاث هيئة كبار العلماء: ٤/٤٣٣، مجلة البحوث الإسلامية: ١١٠/١٦ و ٣٠/٢٥، مجموع فتاوى ابن باز: ٢٩٢/١٥، مجموع فتاوى ابن عثيمين: ٣٢٠/١٩ و ٣٢٥، لقاء الباب المفتوح رقم: (٢٠٤)، مجلة مجمع الفقه الإسلامي التابع لمنظمة المؤتمر الإسلامي: عدد (٣)، الموسوعة الفقهية الكويتية: ٧٩/٢٨.